

Ulvilan kaupungin hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022

Sivistyslautakunta 12.12.2023 § 128
417/03.03/2023

Valmistelija Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Kimmo Vepsä

Kuntalain mukaan (410/2015 1§) kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia valmistelemaan valtuustolle vuosittain hyvinvointiraportin, sekä kerran valtuustokaudessa, laajemman hyvinvointikertomuksen. Sähköinen hyvinvointikertomus on työväline, jolla lain velvoittama hyvinvointikertomus voidaan tehdä valmista pohjaa käyttäen. Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa ja -raportissa on eri indikaattoreista koottu tiivis asiakirja, joka toimii ennen kaikkea johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön ja suunnittelun ja sen toimeenpanon perustana.

Ulvilan kaupungin hyvinvointikertomuksen vuosiraportin 2022 pohjana on käytetty sähköisen hyvinvointikertomuksen perusindikaattoreita, joista tähän on poimittu joitakin huomioita.

HYTE-kerroin on Ulvilassa määritelty yhdeksi mittariksi, jolla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumista. Ulvilassa se on tasolla 61, mikä on vertailuna oleviin Harjavaltaan ja Nakkilaan jonkin verran paremmalla ja Kokemäkeen verrattuna hieman heikommalla tasolla. HYTE-kertoimen indikaattorit muodostuvat useasta osa-alueesta. Hyte-kertoimen tulokseen kerätään tietoja mm. Kouluterveyskyselystä, mikä toteutetaan joka toinen vuosi peruskoulun 4. ja 5, 8. ja 9., lukion 1. ja 2. sekä ammatillisen koulun oppilaille sekä TEA-viisarista. Tässä vuosiraportissa on mm. vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksia (uusi tehty v. 2023).

Ulvila on elinvoimainen, josta kertoo työllisyysasteen nousun (työlliset % väestöstä 2020 on parantunut 5,37 % vuoteen 2021) lisäksi toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien määrän vähentyminen (muutos -6,67 % vuonna 2021–2022). Myös verotulot ja lapsiperheiden osuus on kasvanut (muutos +1,66 % vuonna 2020–2021). Huoltosuhde on parantunut hieman (0,26 %) eli mitä enemmän lapsia ja/ tai eläkeläisiä sitä korkeampi arvo. Ulvilan arvo 21,9 on hieman pienempi vertailu kuntiin nähden. Väestöennusteen mukaan Ulvilan väestö tulee kuitenkin pienenemään seuraavien vuosien aikana.

Koko maan aikuisväestön mielenterveys on heikentynyt koronapandemian jälkeenkin sekä miehillä että naisilla erityisesti 20–64-vuotiaiden ikäryhmässä. Vuonna 2022 merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta on viidesosalla työikäisistä. Mielenterveyden ja

käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeen saajien määrä on pysynyt Ulvilassa ennallaan (ikäryhmä 16 v. -24 v.). Myös työkyvyttömyyseläkkeellä olevien 25–64-vuotiaiden määrä on vähentynyt ja on vertailukuntiin nähden paremmalla tasolla.

Varhaiskasvatuksessa lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen vaihtelee perheiden valinnan, tarpeen ja lasten lakisäätöisen oikeuden mukaan. Vaikka syntyvyys Ulvilassa vähenee, lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa kasvaa, koska lapsiperheiden määrä on lisääntynyt ja perheet käyttävät palvelua yhä pienemmillä lapsilla. Tämä tulee ottaa huomioon paikallisten suunnitelmien laatimisessa.

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan tytöt kokevat terveydentilaansa poikia yleisemmin keskinkertaiseksi tai huonoksi. Ulvilassa 8. ja 9. luokan oppilailla koettu terveys on kouluterveyskyselyn (2021) mukaan prosentuaalisesti hieman parantunut edelliseen kyselyyn verrattuna (muutos -2,89 %). Ulvilassa 1. ja 2. lukion oppilaiden kokemus kouluterveyskyselyssä siitä, että ei ole yhtään läheistä ystävää, on lisääntynyt 28,41 %:lla verrattuna vuoteen 2019.

Koetun terveyden on todettu kuvaavan nuorten hyvinvointia, toimintakykyä, terveyspalvelujen käyttöä ja terveyskäyttäytymistä. Perhetekijöillä ja terveyskäyttäytymisellä, kuten liikunnan harrastamisella, unella, tupakoinnilla ja alkoholin käytöllä, on yhteys nuorten itsearvioituun terveyteen.

Vuoden 2022 TEA-viisarin mukaan Ulvilan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tulos (59) peruskouluissa on jonkin verran pienempi kuin vuonna 2021 (62). Sen sijaan kasvatus- ja perheneuvolan käynnit alle 18-v. on vähentyneet melkein 50 %:a, huomioitava on tosin se, mitä indikaattorin tulokinnassa sanotaan yksittäisen palvelun vertailusta eri kuntien kesken.

Lastensuojelun avohuollonasiakkaiden prosentuaalinen osuus 18–24 vuotiaista on kasvanut 2022 vuonna 34,48 % verrattuna vuoteen 2021. Ulvilassa sen sijaan mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa 25–64 v. osuus on vähentynyt noin 3 %.

Terve Suomi tutkimus 2022 sanoo, että merkittävä psyykinen kuormittuneisuus on yleisintä 20–39-vuotiailla. Tässä ikäryhmässä yli viidesosa miehistä ja yli neljäsosa naisista on merkittävästi psyykkisesti kuormittuneita. Lähes viidesosa 40–54-vuotiaista on psyykkisesti kuormittuneita. Tätä vanhemmissa ikäryhmässä psyykinen kuormittuneisuus on harvinaisempaa, ja vähiten sitä kokevat 65–74-vuotiaat.

Ylipainon lisääntymistä on tapahtunut sekä lukion 1. ja 2. sekä ammattikoulun opiskelijoiden keskuudessa vuoteen 2019 verrattuna. Ylipaino ja lihavuus ovat yhteydessä nuorten hyvinvointiin ja terveyteen monin tavoin jo nuoruudessa ja myöhemmin aikuisuudessa. Ne ovat yhteydessä myös heikentyneeseen elämänlaatuun, koska nuorta saatetaan kiusata tai syrjiä. Lapsuus- ja nuoruusiässä alkaneella ylipainolla on taipumusta jatkua

aikuisikään. Ammattiin opiskelevilla lihavuus on lukiolaisia selvästi yleisempää. Osaltaan tähän vaikuttavat ammattiin opiskelevien epäterveellisemmät elintavat.

Terve Suomi tutkimuksen 2022 mukaan (thl) koko maan iäkkään väestön kyky huolehtia päivittäisistä perus- ja arkitoiminnoistaan näyttää kohentuneen, etenkin naisilla. Iän myötä vaikeudet päivittäisissä perustoiminnoissa lisääntyivät selvästi: 85 vuotta täyttäneistä vajaa viidennes koki jossain niistä suuria vaikeuksia, kun vastaavasti 75–84-vuotiaista vain noin viisi prosenttia. Yleisimmin suuria vaikeuksia tuotti peseytyminen. Lisäksi 85 vuotta täyttäneistä joka neljäs nainen ja joka kuudes mies koki asunnosta ulos lähtemisessä suuria vaikeuksia.

Ulvilasta on verrattain vähän seurantatietoa saatavissa ikäihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyen, siksi indikaattorituloksia ei ole riittävästi saatavilla tai tuloksia ei pystytä kuvaamaan vähäisen aineiston vuoksi. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä ulvilalaisilla ovat vähentyneet 4,38 % verrattuna vuoteen 2021. Kaatumisista aiheutuneita hoitajaksoja on Ulvilassa vähemmän kuin vertailukunnissa. Kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä ulvilalaisista on kasvanut jonkin verran.

Toimenpiteet hyvinvoinnin edistämiseksi

Pyrkimyksenä on tarkastella ja suunnitella jatkossa jokaisen osa-alueen indikaattoriin vaikuttavaa toimintaa sekä vastata mahdollisimman tarkkaan indikaattorialueen kyselyihin (esim. TEA-viisari). Siten saadaan jatkossa parannettua Ulvilan HYTE-kerroinlukua ja lisättyä hyvinvointiin valtiolta saatavaa rahaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi Ulvilan kaupunki ylläpitää esimerkiksi yli 70 eri liikuntapaikkaa. Kaupunki itse järjestää ryhmäliikuntatoimintaa 25 liikuntaryhmässä eri ikä- ja väestöryhmille. Lisäksi on tarjolla maksutonta elintapaohjausta.

Perusopetuksessa ja lukiossa on kiinnitetty erityistä huomiota lapsen ja nuoren kohtaamiseen ja kuuntelemiseen. Jokaisessa koulussa toimii aktiivinen oppilaskunta. Ne kokoontuvat säännöllisesti ja järjestävät tapaamisia ja tapahtumia. Ulvilan kaupunki on vahvasti mukana Suomen harrastamisen mallin järjestämisessä. Tarkoituksena on taata jokaiselle kouluikäiselle lapselle mahdollisuus harrastukseen.

Nuorisopalveluiden toteuttama Etsivä nuorisotyö on menetelmä, jonka avulla tavoitetaan avun tarpeessa olevia Ulvilalaisia 15–28 v. nuoria, jotka ovat koulutuksen ja/tai työelämän ulkopuolella ja niitä nuoria, jotka eivät itse syystä tai toisesta hakeudu palveluiden piiriin ja joita ei tavoiteta tavanomaisin palvelumenetelmin. Etsivän nuorisotyön vaikuttavuus kohdentuu suoraan niihin nuoriin, joita työn puitteissa kohdataan.

Ulvilan tekninen toimiala huolehtii osaltaan mm. kevyenliikenteen väylien led-valaistuksen parantamisesta, talvi- ja kesähuollosta ja

kevyenliikenteen väylien lisäämisestä, parantaen näin väestön kaikkien ikäryhmien liikkumisen turvallisuutta ja hyvinvointia.

Vuoden 2024 alun aikana valmistuvaan Ulvilan ensimmäiseen laajaan hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan (v. 2022–2025 ajalle) tullaan käyttämään tämän raportin ja vuoden 2023 uusimpien indikaattorien tuloksia. Niiden pohjalta suunnitellaan HYVE-työryhmän ja muiden yhteistyötahojen kanssa pitkänajan tavoitteet ja arvioidaan hyvinvointikertomuksen vuosiraportilla niiden toteutumista. Tärkeää on suunnitella Ulvilan palveluiden tuottamisen ja seurannan kannalta tärkeimmät indikaattorit, jotka vastaavat Ulvilan strategian painopisteitä. Miettiä mitä seurataan, miksi seurataan ja miten tietoa voidaan käyttää palveluiden kehittämiseen.

Ulvilan kaupungin hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022 on liitteenä.

Esittelijä	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Vepsä Kimmo
Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.